

דלאל אלמוגרבי – טרוריסטית רצחנית כדמות מופת

בספרי הלימוד של הרש"פ שבשימוש אונר"א

מאת: דוד בדין

מחקר: ד"ר ארנון גרויס

(דצמבר 2019)

דלאל אלמוגרבי פיקדה על חולית מחבלים פלסטינים בת 11 איש שנחתה בסירה בחוף שמורת מעגן מיכאל ביום שבת 11 מרץ 1978 אחה"צ. הקבוצה יצאה מלבנון שלושה ימים קודם לכן אך תעתה בדרכה ושני מחבלים טבעו בדרך. מטרת המחבלים היתה לשחרר מחבלים פלסטינים הכלואים בישראל ע"י תפיסת בני ערובה. המחבלים נתקלו לאחר הנחיתה בצלמת הטבע גייל רובין, אזרחית אמריקנית, ורצחו אותה ביריות. לאחר מכן נעו לעבר כביש החוף, השתלטו על מונית ועל אוטובוס, ולאחר מכן על אוטובוס נוסף, וריכזו את כל הנוסעים באוטובוס אחד שאיתו התקדמו דרומה לעבר תל אביב כשהם יורים בדרך על כלי רכב אחרים וגם על נוסעים אחדים בתוך האוטובוס – לפי עדות הניצולים. מירי זה נהרגו ארבעה אנשים. ליד מחלף גלילות הצליחה המשטרה לעצור את האוטובוס והתפתח קרב יריות כאשר חלק מהמחבלים פורצים החוצה ויורים בשוטרים וחלק אחר יורים בנוסעים שבאוטובוס אשר ניסו להימלט ממנו. עוד לפני כן מלכדו המחבלים את האוטובוס ובמהלך האירוע פוצצו אותו והוא הפך למלכודת אש ובה נספו הנוסעים שלא הצליחו להימלט ממנו. סה"כ נהרגו באירוע 34 אזרחים ישראלים, נוסף על חייל צה"ל שנקלע למקום במקרה והשתתף בקרב בין השוטרים למחבלים. 71 אזרחים נפצעו. מבין 11 המחבלים נהרגו 9, וביניהם דלאל אלמוגרבי, ו-2 נלכדו והועמדו לדין.

הרשות הפלסטינית (רש"פ) מעלה על נס את הפעולה מזה שנים, ובייחוד את דלאל אלמוגרבי המוצגת כמופת לגיבורה לאומית פלסטינית. הדבר מתבטא בעצרות לזכרה, קריאת בתי"ס וכיכרות על שמה וכד', כמו גם בתכני ספרי הלימוד ומדריכי המורים שיצאו לאור בשנים האחרונות ע"י המרכז לתוכניות לימודים של משרד החינוך של הרש"פ ברמאללה. ספרים אלה נמצאים בשימוש גם בבתי"ס של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לפליטים הפלסטינים – אונר"א – בשטחי יהודה, שומרון ורצועת עזה. בכך משתתפת אונר"א בצורה פעילה באינדוקטרינציה לטרור, דבר הנוגד בתכלית את משימתה ההומניטרית ומעלה סימן שאלה גדול על המאמצים המתנהלים כעת באו"ם לחדש את המנדט שלה לשלוש שנים נוספות.

להלן מובאות מספרי הלימוד ומדריכי המורים המציגות את דלאל אלמוגרבי כדמות מופת. יש לציין כי מדריכי המורים מספקים מבט נוסף על תהליך האינדוקטרינציה ע"י הדגשת הקו "הרצוי" מתוך חומר הלימוד, הן במסגרת הצגת מטרות השיעורים, הן בהצגת התשובות "הנכונות" על השאלות הניתנות בספרי הלימוד, והן בהצעת סוגי פעילויות נוספות וחומר העשרה להעמקת הידע וההזדהות בקרב התלמידים לגבי הנושא הנלמד בכיוון המבוקש. הם גם תורמים להכרת השיטות הטכניות של האינדוקטרינציה כגון חזרה על פרטים, פירוק נושא לפרטים קטנים, עריכת השוואות היסטוריות, הכוונת חשיבת התלמיד ע"י העלאת שאלות מתאימות ומתן תשובות עליהן, ועוד.

העיסוק האינטנסיבי בדלאל אלמוגרבי מתחיל בחומר הקריאה של שיעור מס' 5 בסמסטר ב' של כיתה ה'. מטרות השיעור מוגדרות במדריך למורה, כלומר, לאילו הישגים יש לשאוף שהתלמידים יגיעו בשיעור זה. ואכן, חלק מהמובא כאן מופיע במטלות במסגרת השיעור. המטרות מחולקות לתחומי ידע, יישום והבנת המשמעות ומסודרות בטבלה מימין לשמאל:

"[נושא:]

קריאה: 'דלאל אלמוגרבי'

[ידע:]

1. [על התלמיד] להגדיר את הרעיון המרכזי בטקסט.
2. להגדיר את רעיונות המשנה.
3. להסביר את המלים החדשות בצורה נכונה.
4. לציין את העיר שבה נולדה דלאל אלמוגרבי.
5. לציין את שם הקבוצה שעליה פיקדה דלאל ואת מספר חבריה.
6. לקבוע את גילה של דלאל כאשר נפלה כמרטירית.
7. לציין את המקום שבו נחתו היא וקבוצתה.
8. להבהיר את מטרת ביצוע פעולת חטיפת האוטובוס ע"י דלאל וקבוצתה.
9. לפרט את תוצאת הקרב שהתנהל בין כוחות הכיבוש וקבוצת דלאל.

סה"כ: 9

[יישום:]

1. לקרוא את הטקסט בצורה נכונה ומבטאת.
2. לשלב כמה מהמלים והביטויים במשפטים שלמים משלו.
3. להוציא מתוך הטקסט את המלים המנוגדות.

סה"כ: 3

[הבנת המשמעות:]

1. לבטא את תמונת המצב בצורה תיאורית בשפה נכונה.
2. לנמק את כינוי קבוצתה הפיזיית של דלאל ב[שם] 'קבוצת דיר יאסין'.
3. להסיק כיצד השיבה דלאל וקבוצתה לדיר יאסין חלק מזכותו.
4. להבהיר את משמעות הביטוי 'אנו איננו רוצים להרוג אתכם'.
5. להבהיר את תפקיד האשה הפלסטינית בהתנגדות לכובש מתוך הבנתו את הטקסט.
6. לציין סיפורים [נוספים] של גבורות של נשים בהתנגדות לכובש.

סה"כ: 6"

1	1- أن يعبر عن الصورة تعبيراً وصفيًا بلغة صحيحة.	1	1- أن يقرأ النص قراءة صحيحة معبرة.	1	1- أن يحدد الفكرة الرئيسة في النص.	1	1- أن يحدد الأفكار الجزئية
1	2- أن يعلل تسمية مجموعة دلال الفدائية بمجموعة دير ياسين.	1	2- أن يوظف بعض المفردات والتراكيب في جمل تامة من إنشائه.	1	3- أن يفسر المفردات الجديدة تفسيراً صحيحاً.	1	4- أن يذكر البلد الذي ولدت فيه دلال المغربي.
1	3- أن يستنتج كيف أعادت دلال ومجموعتها لدير ياسين جزءاً من حقها.	1	3- أن يستخرج من النص الكلمات المتضادة.	1	4- أن يذكر اسم المجموعة التي قادت دلال وعدد أفرادها.	1	5- أن يحدد عمر دلال عندما استشهدت.
1	4- أن يوضح دلالة عبارة (نحن لا نريد قتلكم).	1		1	6- أن يحدد عمر دلال عندما استشهدت.	1	7- أين يذكر المكان الذي نزلت فيه هي ومجموعتها.
1	5- أن يوضح دور المرأة الفلسطينية في مقاومة المحتل من خلال فهمه للنص.	1		1	8- أن يوضح الهدف من قيام دلال ومجموعتها بعملية اختطاف الحافلة.	1	9- أن يبين نتيجة المعركة التي دارت بين قوات الاحتلال ومجموعة دلال.
1	6- أن يذكر قصصاً لبطولات نسائية في مقاومة المحتل.	1		1		1	
	6		3		9		المجموع

(מדריך למורה, השפה הערבית, כתיב ה' (2018) עמ' 110)

בשיעור בספר הלימוד עצמו מובאים בהתחלה דברי הקדמה עם תמונתה:

"דלאל אלמוגרבית"

(המחברים [של ספר הלימוד])

אל מול הטקסט

ההיסטוריה הפלסטינית שלנו מלאה בשמות רבים של מרטירים אשר הקריבו את נפשותיהם כקורבן למולדת וביניהם המרטירית דלאל אלמוגרבית אשר ציירה במאבקה תמונה מתמונות קריאת התגר והגבורה, דבר אשר הפך את זכרה לנצחי בלבבותינו ומוחותינו. הטקסט שלפנינו מספר על צד אחד מדרך מאבקה.

דָּלָלِ الْمَغْرِبِيِّ

(المؤلفون)

بَيْنَ يَدَيِ النَّصِّ

يَحْفَلُ تَارِيخُنَا الْفِلَسْطِينِي بِكَثِيرٍ مِنْ أَسْمَاءِ الشُّهَدَاءِ الَّذِينَ قَدَّمُوا أُرْوَاهَهُمْ قِدَاءَ
لِلْوَطَنِ، مِنْهُمْ الشَّهِيدَةُ دَلَالُ الْمَغْرِبِيِّ الَّتِي سَطَّرَتْ بِنِضَالِهَا صُورَةَ مِنْ صُورِ التَّحَدِّيِ
وَالْبَطُولَةِ؛ مَا جَعَلَ ذِكْرَهَا خَالِدًا فِي قُلُوبِنَا وَعُقُولِنَا. وَالنَّصِّ الَّذِي بَيْنَ أَيْدِينَا يَتَحَدَّثُ
عَنْ طَرْفٍ مِنْ مَسِيرَةِ نِضَالِهَا.

٥١

(השפה הערבית, כתה ה', חלק ב' (2017) עמ' 51)

בעמוד שלאחריו ניתן הסיפור כשלצידו משמאל ביאור מלים קשות (חלק זה הושמט בתרגום):

"קריאה:

במחנה הפליטים צברא, אחד ממחנות הפליטים של בירות אשר שותת כאב כתוצאה מהנכבה, נולדה המפקדת הלוחמת דלאל אלמוגרב, ולאחר חלוף קרוב לשני עשורים מאז לידתה היא נענתה לקריאת המולדת הקוראת לעזרה.

דלאל שטה בים כשהיא מפקדת על קבוצתה הפידאית [פידאי – מלשון "הקרבה" – כינוי למחבלים], קבוצת 'דיר יאסין'. הם היו שלושה-עשר פידאים. כמנהגו של ים, שפעם הוא נינוח ופעם זועף, סערו גליו והפכו את סירת הגומי שלהם. שני גיבורים מהקבוצה טבעו והשאר המשיכו להיאבק בגלים ולהיאחז בסירה עד אשר נראו למפקדת ולקבוצתה אורות החוף הפלסטיני. אז הסתננו היא והקבוצה אל החוף. נגלו להם צריחי מסגד חסן בכ, חייכו אליהם פרדסי התפוזים וקראו להם אבני שכונת אלעג'מי [כל אלה הם תיאורים של אתרים ביפו אבל הם לא הגיעו לשם אלא נחתו בסירתם באזור מעגן מיכאל מדרום לחיפה].

דלאל סגרה בידיה על חופן מעפר מולדתה המדממת והריחה אותו באהבה עזה. אח"כ המתינה לרגע המכריע ואז חסמו היא וקבוצתה את דרכו של אחד האוטובוסים שמגמת פניו לחיפה. דלאל עלתה עליו בראש מורם ואמרה כשהיא דוברת אל אלה שהיו בו: 'אנו איננו רוצים להרוג אתכם. אנו לוקחים אתכם כבני ערובה בלבד כדי לפדות את אחינו העצורים בבתי הכלא שלכם מציפורני השבי. אנו עם הדורש את זכותו על מולדתו אשר גנבתם'. היא הוציאה מתרמילה את דגל פלסטין, נשקה לו ואח"כ תלתה אותו בתוך האוטובוס.

נדוע דבר האוטובוס החטוף לכוחות הכיבוש והם הקימו מחסומים. אבל דלאל ומי שהיה עימה הצליחו לעבור את כל המחסומים עד אשר נעצר האוטובוס בקושי רב לאחר שהכובשים ריכזו את כוחותיהם הצבאיים. אז התחולל קרב בין בלתי שווים, בין קבוצתה והכובש אשר כיתר אותם מכל עבר, והיא עלתה [השממה] כמרטירית, היא ושמונה מבין חברי קבוצתה הגיבורים, לאחר שגרמו לצבא הכיבוש למספר רב של הרוגים ופצועים. בכך השיבה דלאל לדיר יאסין חלק מזכותו והרוותה את אדמת פלסטין בדמיה הזכים כדי להפריח היסטוריה מורדת שלעולם לא תושפל."

القراءة

في مُحَيِّمٍ صَبْرًا، أُخِذَ مُحَيِّمَاتِ بِيْرُوتِ النَّازِيَةِ الْمَأْمَا؛ تَبِيحَةَ النَّكْبَةِ،
وُلِدَتْ الْقَائِدَةُ الْمُنَاضِلَةُ دَلَالُ الْمُغْرَبِي، وَبَعْدَ مُرُورِ قُرَابَةِ عَقْدَيْنِ عَلَى
مَوْلِدِهَا لَبَّتْ نِدَاءَ الْوَطَنِ الْمُسْتَعْيَبِ.

• عَقْدَيْنِ: مَثْنِي عَقْدًا،
وَهُوَ عَشْرُ سَنَوَاتٍ.

رَكِبَتْ دَلَالُ الْبَحْرَ، تَقُودُ مَجْمُوعَتِهَا الْفِدَائِيَّةَ، مَجْمُوعَةَ دَيْرِ يَاسِينِ،
كَانُوا ثَلَاثَةَ عَشَرَ فِدَائِيًّا، وَعَلَى عَادَةِ الْبَحْرِ، تَارَةً يَرْتَضِي، وَتَارَةً يَغْضَبُ،
تَارَتْ أَمْوَاجُهُ، وَقَلَبَتْ زُرُوقَهُمُ الْمَطَاطِي، فَعَرِقَ بَطْلَانُ مِنَ الْمَجْمُوعَةِ،
وَوَظَّلَ الْبَقِيَّةُ بِصَارِعُونَ الْمَوْجِ، وَتَشْتَبِهُونَ بِالْقَارِبِ حَتَّى تَرَاءَتْ لِلْقَائِدَةِ
وَمَجْمُوعَتِهَا أَضْوَاءَ السَّاحِلِ الْفِلَسْطِينِيِّ، فَتَسَلَّلَتْ هِيَ وَالْمَجْمُوعَةُ إِلَى
السَّاحِلِيِّ... لَاحَتْ لَهُمْ مَادُنُ مَسْجِدِ حَسَنِ بِيك، وَتَبَسَّمَتْ لَهُمْ بِيَارَاتُ
الْبُرْتُقَالِ، وَنَادَتْهُمْ حِجَارَةٌ حَيِّ الْعَجْمِيِّ.

• لَبَّتْ: اسْتَجَابَتْ.
• الْمُسْتَعْيَبِ: طَالِبِ
الشُّجْدَةِ.

أَطْبَقَتْ دَلَالُ يَدَيْهَا عَلَى حَقَنَةٍ مِنْ تَرَابٍ وَطَبِهَا الدَّمَامِي، وَاسْتَمْتَمَتْهَا
بِشَغْفٍ، ثُمَّ انْتَهَرَتْ اللَّحْظَةَ الْحَاسِمَةَ، فَاعْتَرَضَتْ هِيَ وَمَجْمُوعَتُهَا
إِخْدَى الْحَافِلَاتِ الْمُتَّجِهَةِ إِلَى حَيْفَا، صَعِدَتْ إِلَيْهَا دَلَالُ بِشْمُوحِ،
وَقَالَتْ مُحَاطَبَةً مِنْ فِيهَا: "نَحْنُ لَا نُرِيدُ قَتْلَكُمْ، نَحْنُ نَحْتَجِزُكُمْ رَهَائِنَ
فَقَطُّ؛ لِنُخَلِّصَ إِخْوَانَنَا الْمُعْتَقَلِينَ فِي سُجُونِكُمْ مِنْ بَرَاثِنِ الْأَسْرِ، نَحْنُ
شَعْبٌ يُطَالِبُ بِحَقِّهِ فِي وَطَنِ الَّذِي سَرَقْتُمُوهُ"، وَأَخْرَجَتْ مِنْ حَقْبِيَّتِهَا
عَلَمَ فِلَسْطِينِ، فَكَبَّتْهُ، ثُمَّ عَلَّقَتْهُ دَاخِلَ الْحَافِلَةِ.

• أَطْبَقَتْ: ضَمَّتْ.
• بِشَغْفٍ: بِحُبِّ.

عَلِمَتْ قَوَاتُ الْإِخْتِلَالِ بِأَمْرِ الْحَافِلَةِ الْمُخْتَلِطَةِ، فَتَضَبَّتِ الْخَوَاجِزُ،
لَكِنَّ دَلَالُ وَمَنْ مَعَهَا اسْتَقَاعُوا أَنْ يَعْتَبِرُوا كُلَّ الْخَوَاجِزِ، إِلَى أَنْ تَمَّ إِيقَافُ
الْحَافِلَةِ بِصُعُوبَةٍ بِالْغَةِ بَعْدَ أَنْ حَشَّدَ الْمُخْتَلُونَ قُوَاتِهِمُ الْعَسْكَرِيَّةَ، ثُمَّ دَارَتْ
رَحَى مَعْرَكَةٍ غَيْرِ مُنْكَافِيَةٍ بَيْنَ مَجْمُوعَتِهَا وَالْمُخْتَلِ الَّذِي طَوَّفَهُمْ مِنْ كُلِّ
مَكَانٍ، فَارْتَقَتْ شَهِيدَةً هِيَ وَثَمَانِيَةٌ مِنْ رِفَاقِ مَجْمُوعَتِهَا الْأَبْطَالِ، بَعْدَ
أَنْ كَبَّدُوا جَيْشَ الْإِخْتِلَالِ عَدَدًا كَبِيرًا مِنَ الْجُرْحِي وَالْقَتْلِي، وَبِذَلِكَ
أَعَادَتْ دَلَالُ لِدَيْرِ يَاسِينِ جُزْأً مِنْ حَقِّهَا، وَرَوَتْ أَرْضَ فِلَسْطِينِ بِدِمَائِهَا
الرَّكِيَّةِ؛ لِيُزْهِرَ تَارِيخًا نَائِرًا لَنْ يَسْتَكِينِ.

• كَبَّدُوا: كَلَّفُوا.

• لَنْ يَسْتَكِينِ: لَنْ يَنْقَلِبَ.

בעמוד השלישי של השיעור בספר הלימוד באות המטלות והשאלות אשר פורטות את חומר הקריאה לפרטים זעירים כדי להשקיעו היטב במוחות התלמידים, כחלק ממסע האינדוקטרינציה:

"הבנה, ניתוח ושפה:

ראשית – נשיב על השאלות שלהלן:

1. נשלים את החללים הריקים במשפטים שלהלן במה שמתאים להם:

א. דלאל אלמוגרבי נולדה ב.....

ב. שם הקבוצה שפיקדה עליה דלאל אלמוגרבי הוא קבוצת.....

ג. מבין חברי הקבוצה טבעו לפני ההגעה לחוף הפלסטיני.....

ד. מספר גיבורי הקבוצה הפידאית היה.....

2. מה היה גילה של דלאל אלמוגרבי כאשר נפלה כמרטירית?

3. היכן נחתו דלאל וקבוצתה?

4. נבהיר את המטרה של ביצוע פעולת חטיפת האוטובוס ע"י דלאל וקבוצתה.

5. מהי תוצאת הקרב שהתנהל בין כוחות הכיבוש והקבוצה הפידאית?

שנית – נחשוב ונשיב על השאלות שלהלן:

1. מהי המשמעות של כינוי הקבוצה הפידאית של דלאל 'קבוצת דיר יאסין'?

2. כיצד השיבה דלאל וקבוצתה לדיר יאסין חלק מזכותו?

3. על מה מצביעים דברי דלאל: 'אנו איננו רוצים להרוג אתכם'?

4. לאשה הפלסטינית יש תפקיד בהתנגדות לכובש. איך זה מתברר מהטקסט?

שלישית – שפה:

נוציא מתוך הפסקה השניה:

א. מלה נרדפת ל'נצמדים'.....

ב. מלה מנוגדת ל'זועפים'.....

ג. שתי מלים מנוגדות זו לזו.....

أولاً- نُجيب عن الأسئلة الآتية:

- ١- نكمل الفراغات في الجمل الآتية بما يناسبها:
 أ- ولدت دلال المغربي في _____ .
 ب- اسم المجموعة التي قادت دلال المغربي مجموعة _____ .
 ج- غرق من أفراد المجموعة قبل الوصول إلى الساحل الفلسطيني _____ .
 د- كان عدد أبطال المجموعة الفدائية _____ .
- ٢- كم كان عمر دلال المغربي عندما استشهدت؟
- ٣- أين نزلت دلال ومجموعتها؟
- ٤- نوضح الهدف من قيام دلال ومجموعتها بعملية اختطاف الحافلة.
- ٥- ما نتيجة المعركة التي دارت بين قوات الاحتلال والمجموعة الفدائية؟

ثانياً- نفكر، ونجيب عن الأسئلة الآتية:

- ١- ما مغزى تسمية مجموعة دلال الفدائية مجموعة دير ياسين؟
- ٢- كيف أعادت دلال ومجموعتها لدير ياسين جزءاً من حقها؟
- ٣- علام يدل قول دلال: "نحن لا نريد قتلكم"؟
- ٤- للمرأة الفلسطينية دور في مقاومة المحتل، كيف تجلّى ذلك في النص؟

ثالثاً- اللغة:

نستخرج من الفقرة الثانية:

- أ- مرادف (يتمسكون) _____ .
- ب- ضدّ (عيسنت) _____ .
- ج- كلمتين متضادتين _____ .

(השפה הערבית, כתה ה', חלק ב' (2017) עמ' 53)

מטלות נוספות מופיעות בעמוד הבא:

1. "נשלב את שני הביטויים שלהלן במשפטים משלנו:

-שט בים: .....

-סגר על: .....

2. מהי משמעותם של שני הביטויים שלהלן?

-טחנות הקרב הסתובבו? .....

-כדי להפריח היסטוריה מורדת שלעולם לא תושפל? .....

פעילות:

תוך פניה אל האנציקלופדיה הפלסטינית, או לרשת האינטרנט, נחפש אחר מה שלהלן:

- שמות לוחמות ג'יהאד פלסטיניות שנפלו כמרטירות בעודן מתנגדות לכובש.

- שמותיהם של שני הגיבורים אשר טבעו בים לפני הגעת דלאל וקבוצתה אל הים [כך! וצ"ל: אל החוף]."

1 نُوظَفُ التَّعْبِيرَيْنِ الْآتَيْنِ فِي جُمْلٍ مِنْ إِنشَائِنَا:
- زَكَبَ الْبَحْرُ: _____
- أَطْبَقَ عَلَيَّ: _____

2 ما دَلَالَةُ الْعِبَارَتَيْنِ الْآتِيَتَيْنِ:
- (دَارَتْ رَحَى مَعْرَكَةٍ)؟ _____
- (لَقُرْهُزٍ تَارِيخاً نَائِراً لَنْ يَسْتَكِين)؟ _____

نشاط:

بالرجوع إلى الموسوعة الفلسطينية، أو الشبكة العنكبوتية نبحث عما يأتي:

- أسماء مجاهديات فلسطينيات استشهدن وهن يقاومن المحتل.
- اسمي البطالين اللذين عرفا في البحر قبل وصول دلال ومجموعتها إلى البحر.

(השפה הערבית, כתה ה', חלק ב' (2017) עמ' 54)

התשובות לרוב השאלות והמטלות נמצאות במדריך למורה:

"שיעור חמישי"

קריאה: 'דלאל אלמוגרבי'

ראשית, נשיב על השאלות שלהלן:

- א. מחנה הפליטים צברא, אחד ממחנות הפליטים של בירות. ב. דיר יאסין. ג. שני פידאים. ד. שלושה-עשר פידאים.
2. גילה היה עשרים שנה.
3. היא נחתה בחוף המשקיף על העיר יפו.
4. המטרה – שחרור השבויים הפלסטינים בבתי הכלא של הכיבוש.
5. נפילתם כמרטירים של דלאל אלמוגרבי וחברי הקבוצה הפידאית ומספר הרוגים ופצועים מביין חיילי הכיבוש.

שנית, נחשוב ונשיב על השאלות שלהלן:

1. להזכיר את טבח דיר יאסין שביצעו הכנופיות הציוניות בשנת 1948 ושהעם הפלסטיני לעולם לא ישכח את דמי המרטירים שלו.
2. ע"י הפעולה הפידאית שהביאה להריגתם של רבים מחיילי הכיבוש.
3. הם מצביעים על כך שהעם הפלסטיני הוא עם שוחר שלום שנלחם למען השגת חירותו ולא למען הרג והפחדה. היה אפשר שהפעולה תסתיים ללא קרב לו נענה הכיבוש לדרישות הקבוצה הפידאית לשחרר את השבויים הפלסטינים.
4. הדבר נגלה מתוך נטילת אשה את הפיקוד על הקבוצה הפידאית שביצעה את הפעולה.

الدرس الخامس:

القراءة (دلّال المغربي)

أولاً- نجيب عن الأسئلة الآتية:

- 1- مخيم صبرا أحد مخيمات بيروت، ب- دير ياسين، ج- فدائيان، د- ثلاثة عشر فدائياً
- 2- كان عمرها عشرين عاماً.
- 3- نزلت على الساحل المطل على مدينة يافا.
- 4- الهدف تحرير الأسرى الفلسطينيين في سجون الاحتلال.
- 5- استشهاد دلّال المغربي، وأفراد المجموعة الفدائية، ووقوع عدد من القتلى والجرحى بين جنود الاحتلال.

ثانياً- نفكر، ونجيب عن الأسئلة الآتية:

- 1- التذكير بمجزرة دير ياسين التي ارتكبتها العصابات الصهيونية عام ١٩٤٨، وان الشعب الفلسطيني لن ينسى دماء شهدائه.
- 2- من خلال العملية الفدائية التي أدت إلى مقتل العديد من جنود الاحتلال.
- 3- يدل على أن الشعب الفلسطيني شعب مسالم يقاتل من أجل نيل حريته لا من أجل القتل والترهيب، وكان من الممكن أن تنتهي العملية دون قتال لو استجاب الاحتلال لمطالب المجموعة الفدائية بالإفراج عن الأسرى الفلسطينيين.
- 4- ظهر ذلك من خلال تولّي امرأة قيادة المجموعة الفدائية التي نفذت العملية.

(מדריך למורה, השפה הערבית, כתה ה' (2018) עמ' 213)

המשך:

"שלישית, שפה:

נוציא מתוך הפיסקה:

א. להיאחז ב. חייכו ג. נינוח, זועף

1. -שט הדייג בים מתוך תקווה לדוג בשפע.

-המתאבק סגר בידו בכוח על יד יריבו.

2. -סימן לפראות הקרב והתעצמותו

-סימן להמשך הלחימה ע"י העם הפלסטיני עד ששיג את חירותו."

ثالثاً_ اللغة:

نستخرج من الفقرة:

أ_ يتشبثون، ب_ تبسّمت، ج_ (يرضى، يغضب)

١_ ركب الصياد البحر أملاً في صيد وافر.

_ أطبق المصارع على يد خصمه بقوة.

٢_ دلالة على ضراوة المعركة واشتدادها.

_ دلالة على استمرار الشعب الفلسطيني في القتال ؛ حتى ينال حريته.

(מדריך למורה, השפה הערבית, כתה ה' (2018) עמ' 214)

תרגילים נוספים בספר הלימוד משתמשים בקטעים מהסיפור שהובא לעיל:

"כללי דקדוק:

סימני הניקוד הסופי המקוריים

חזרה

ראשית: נקרא את הפיסקה שלהלן ונמלא את הטבלה במה שנדרש:

דלאל שטה בים כשהיא מפקדת על הקבוצה הפידאית, קבוצת 'דיר יאסין'. הם היו שלושה-עשר פידאים. כמנהגו של ים, שפעם הוא נינוח ופעם זועם, סערו גליו והפכו את סירת הגומי שלהם. שני גיבורים מהקבוצה טבעו והשארו המשיכו להיאבק בגלים ולהיאחז בסירה עד אשר נראו למפקדת ולקבוצתה אורות החוף הפלסטיני. אז הסתננו היא והקבוצה אל החוף. נגלו להם צריחי מסגד חסן בכ, חייכו אליהם פרדסי התפוזים וקראו להם אבני שכונת אלעג'מי."

התלמיד מתבקש בתרגיל זה להכניס את שמות העצם שבקטע אל תוך הטבלה לפי ניקודם הסופי בהתאם לכללי הדקדוק הערבי. התרגיל שלאחר מכן אינו מתייחס לפעולה או לדלאל.

علامات الإغراب الأصيلية
مراجعة

أولاً- تقرأ الفقرة الآتية، وتملأ الجدول بما هو مطلوب:

رَكِبَتْ دَلَالُ الْبَحْرَ، تَعَوَّذُ مَجْمُوعَتِهَا الْفِدَائِيَّةَ، مَجْمُوعَةٌ ذَيْرُ يَاسِينِ، كَانُوا ثَلَاثَةَ عَشَرَ فِدَائِيًّا، وَعَلَى عَادَةِ الْبَحْرِ؛ تَارَةً يَرْضَى، وَتَارَةً يَغْضَبُ، ثَارَتْ أَمْوَاجُهُ، وَقَلَبَتْ زَوْرَفَهُمُ الْمَطَاطِي، فَعَرِقَ بَطْلَانٌ مِنَ الْمَجْمُوعَةِ، وَظَلَّ الْبَقِيَّةُ يُصَارِعُونَ الْمَوْجَ، وَيَنْشَبُونَ بِالْقَارِبِ حَتَّى تَرَأَتْ لِلْقَائِدَةِ وَمَجْمُوعَتِهَا أَضْوَاءَ السَّاحِلِ الْفِلَسْطِينِيِّ، فَتَسَلَّلَتْ هِيَ وَالْمَجْمُوعَةُ إِلَى السَّاطِئِ... لَاحَتْ لَهُمْ مَأْدُنٌ مَسْجِدٌ حَسَنٌ بِيكٍ، وَتَبَسَّمَتْ لَهُمْ تِيَارَاتُ الْبُرْتُقَالِ، وَنَادَتْهُمُ حِجَارَةٌ حَيَّ الْعَجْمِيِّ...

الأسماء المرفوعة	الأسماء المنصوبة	الأسماء المجرورة

ثانياً- تملأ الفراغات بما هو مطلوب من بين القوسين مع الضبط:

- ١ وَعَدْتُ أُمِّي أَنْ _____ الصَّدَقَ دَائِمًا. (فعل مضارع منصوب)
- ٢ نُوْرٌ، وَالْجَهْلُ ظِلَامٌ. (اسم مرفوع)
- ٣ حَصَدَتْ فِلَسْطِينُ الْمَرْكَزَ الْأَوَّلَ فِي _____ تَحْدِي الْقِرَاءَةِ. (اسم مجرور)
- ٤ رَأَيْتُ _____ مُنْتَصِرًا. (اسم منصوب)
- ٥ عِصَامُ الْبَرَامِجِ الثَّقَافِيَّةِ. (فعل مضارع مرفوع)
- ٦ لَمْ _____ سُهَاءٌ، وَلِذَلِكَ أَعَادَتْ الْمَحَاوَلَةَ. (فعل مضارع مجزوم)

(השפה הערבית, כחה ה', חלק ב' (2017) עמ' 57)

בעמוד שלהלן מופיע תרגיל (מסומן במסגרת שחורה) בכותרת "כתיב":

"נכתוב את מה שלהלן בכתב נסחי [סוג של כתב יד בערבית] ונשים לב לכתיבת האותיות ר', ז'."

המשפט שאותו יש להעתיק לקוח מתיאור פעולת הטרור:

"דלאל הרוותה את אדמת פלסטין בדמיה הזכים וכדי להפריח היסטוריה מורדת שלעולם לא תושפל."

ثالثاً- تَضَعُ خَطًّا تَحْتَ الْأَسْمَاءِ الْمَسْبُوقَةِ بِلَامِ الْجَرِّ:

من الظواهر الطبيعية التي تُسببُ هلعاً للنفوس، الزلازل والبراكين، فاهتزاز الأرض بقوة نتيجة للزلازل، قد يتصدع للمباني والمنشآت، وتشقق للأرض والطرق. وللغازات المنبعثة من البراكين رائحة كريهة، وللحمم المنصهرة منها حرارة شديدة.

رابعاً- نَكْتُبُ ثَلَاثَةَ أَسْمَاءٍ مُعْرَفَةٍ بِ (ال)، وَنُدْخِلُ لَامَ الْجَرِّ عَلَيْهَا:

- الْأَسْمَاءُ الْمَعْرُوفَةُ بِ (ال)   - الْأَسْمَاءُ الْمَسْبُوقَةُ بِ لَامِ الْجَرِّ

_____	_____
_____	_____
_____	_____

الخط:

نَكْتُبُ مَا يَأْتِي بِخَطِّ النَّسْخِ، وَنُرَاعِي كِتَابَةَ حَرْفِي: ر، ز.
وَدَوَّتْ دَلَالُ أَرْضِ فِلَسْطِينَ بِدِمَائِهَا الرَّكَبِيَّةِ، لِشَوْهَرِ تَارِيخِهَا إِذْ لَمْ يَسْتَكِينْ.

_____

_____

_____

_____

٦٠

(השפה הערבית, כתה ה', חלק ב' (2017) עמ' 60)

ובעמוד הבא, החלק הראשון הוא תרגיל בכתיבה תמה שגם הוא משתמש בקטע מהסיפור:

"העתקה:

נעתיק את הפיסקה שלהלן בכתב יפה:

לכוחות הכיבוש נודע דבר האוטובוס החטוף והם הקימו מחסומים. אבל דלאל ומי שהיה עימה הצליחו לעבור את כל המחסומים עד אשר עצרו את האוטובוס בקושי רב לאחר שהכובשים ריכזו את כוחותיהם הצבאיים. אז התחולל קרב בין בלתי שווים, בין קבוצתה והכובש אשר כיתר אותם מכל עבר, והיא עלתה [השמימה] כמרטירית, היא ושמונה מבין חברי קבוצתה הגיבורים, לאחר שגרמו לצבא הכיבוש למספר רב של הרוגים ופצועים. בכך השיבה דלאל לדייר יאסין חלק מזכותו והרוותה את אדמת פלסטין בדמיה הזכים כדי להפריח היסטוריה מורדת שלעולם לא תושפל."

החלק שלאחר מכן בעמוד אינו מתייחס לפעולה או לדלאל.

النسخ:

◀ نَسَخَ الْفِقْرَةَ الْآتِيَةَ بِحِطِّ جَمِيلٍ:

عَلِمَتْ قُوَاتُ الْاِخْتِلَالِ بِأَمْرِ الْحَافِلَةِ الْمُخْتَلَفَةِ، فَنَصَبَتْ الْحَوَاجِزَ، لَكِنَّ دَلَالَ وَمَنْ مَعَهَا اسْتَطَاعُوا أَنْ يَغْتَبِرُوا كُلَّ الْحَوَاجِزِ، إِلَى أَنْ تَمَّ إِيقَافُ الْحَافِلَةِ بِضَعُوبَةٍ بَالِغَةٍ، بَعْدَ أَنْ حَشَدَ الْمُخْتَلِفُونَ قُوَاتِهِمُ الْعَسْكَرِيَّةَ، ثُمَّ دَارَتْ رَحَى مَعْرَكَةٍ غَيْرِ مُتَكَافِئَةٍ بَيْنَ مَجْمُوعَتَيْهَا وَالْمُخْتَلِّ الَّذِي طَوَّقَهُمْ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ، فَارْتَقَتْ شَهِيدَةً، هِيَ وَثَمَانِيَّةٌ مِنْ رِفَاقِ مَجْمُوعَتِهَا الْأَطْفَالِ، بَعْدَ أَنْ كَبِدُوا جَيْشَ الْاِخْتِلَالِ عَدَدًا كَبِيرًا مِنَ الْجَرْحَى وَالْقَتْلَى، وَبِذَلِكَ أَعَادَتْ دَلَالَ لِدَيْرٍ يَاسِينَ جُزْءًا مِنْ حَقِّهَا، وَرَوَّتْ أَرْضَ فَلَسْطِينَ بِدِمَائِهَا الرَّكِيَّةِ؛ لِيُزْهَرَ تَارِيخًا نَائِرًا لَنْ يَسْتَكِينَ.

التغيير:

◀ نَتَأَمَّلُ الصُّورَ الْآتِيَةَ، ثُمَّ نَكْتُبُ فِقْرَةَ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْطَرٍ بِعُنْوَانِ (لَيْلِكَ يَا أَقْصَى).

המדריך למורה כולל גם מה שנקרא "חומר העשרה" עם שאלות נוספות המתייחסות לפיסקאות מסויימות
בסיפור:

"שיעור המישי"

קריאה: 'דלאל אלמוגרבי'

הפיסקה 'במחנה הפליטים...אלעג'מי':

1. מדוע תיאר הכותב את מחנה הפליטים צבא כ'שותת'?
2. נציין את הסכנות שעמדו בפני חברי הקבוצה בעת השיט שלהם בים.
3. נציין כמה מסימני ההיכר של העיר יפו שאותם ראו חברי הקבוצה.
4. נוציא מתוך הפיסקה:

-מלה נרדפת ל'פעם'....., 'הופיעו'.....

-הריבוי של 'צריח מסגד'....., היחיד של 'סירות'.....

5. 'והשאר המשיכו להיאבק בגלים' – למה דימה הכותב את הגלים?
6. 'חייכו אליהם פרדסי התפוזים' – הכותב דימה את פרדסי התפוזים ל.....
7. 'הסתגן אל', נאחז ב' – נשתמש בכל הרכב מהנ"ל במשפט משלנו.
הפיסקה 'דלאל סגרה...האוטובוס':

1. נכתוב מתוך הפיסקה את מה שמצביע על געגועי דלאל למולדתה.
2. נציין שתי תכונות של דלאל אלמוגרבי מתוך הבנתנו את הפיסקה.
3. מהי המשמעות של תליית דגל פלסטין באוטובוס ע"י דלאל?
4. נוציא מתוך הפיסקה:

-הריבוי של 'בן ערובה'....., ציפורן.....

5. נשתמש בכל מלה מאלה שלהלן במשפט משלנו: 'המכריע', 'ראש מורם'.
הפיסקה 'נודע ל...תושפל':

1. מה עשו כוחות הכיבוש כאשר נודע להם דבר האוטובוס החטוף?
2. איך הצליח הכיבוש לעצור את האוטובוס?
3. מדוע היה הקרב בין כוחות בלתי שווים, לדעתך?
4. נחפש ברשת האינטרנט את תאריך אירוע הפעולה הפיזאית שעליה פיקדה דלאל אלמוגרבי.
5. 'עלתה [השמימה] כמרטירית', 'מתה כמרטירית' – מהו ההבדל במשמעות בין שני הביטויים?

الدرس الخامس

القراءة (دلال المغربي)

الفقرة (في مخيم ... العجمي)

- ١_ لماذا وصف الكاتب مخيم صبرا بالنازف؟
- ٢_ نذكر المخاطر التي واجهت أفراد المجموعة في أثناء ركوبهم البحر.
- ٣_ نذكر بعض معالم مدينة يافا التي شاهدها أفراد المجموعة.
- ٤_ نستخرج من الفقرة: _ مرادف (مرة) .....، (ظهرت) .....
- _ جمع (مئذنة) .....، مفرد (قوارب) .....
- ٥_ " وظل البقية يصارعون الموج" بم شبه الكاتب الموج؟
- ٦_ "تيسمت لهم ييارات البرتقال" شبه الكاتب ييارات البرتقال ب .....
- ٧_ (تسلل ل ، يتشبث ب) نستخدم كل تركيب مما سبق في جملة من إنشائنا.

الفقرة (أطبقت دلال ... الحافلة)

- ١_ نكتب من الفقرة ما يدل على اشتياق دلال لموطنها.
- ٢_ نذكر صفتين لدلال المغربي من خلال فهمنا للفقرة.
- ٣_ ما المغزى من تعليق دلال علم فلسطين في الحافلة؟
- ٤_ نستخرج من الفقرة: جمع (رهينة) .....، (بُرن) .....
- ٥_ نستخدم كل مفردة مما يلي في جملة من إنشائنا: (الحاسمة، شموخ)

الفقرة (علمت ... يستكين)

- ١_ ماذا فعلت قوات الاحتلال عندما علمت بأمر الحافلة المختطفة؟
- ٢_ كيف تمكّن الاحتلال من إيقاف الحافلة؟
- ٣_ لماذا كانت المعركة غير متكافئة برأيك؟
- ٤_ تبحث في الشبكة العنكبوتية عن تاريخ حدوث العملية الفدائية التي قادتها دلال المغربي .
- ٥_ (ارتقت شهيدة، ماتت شهيدة) ما الفرق في المعنى بين التعبيرين؟

(مدריך لمורה, השפה הערבית, כתה ה' (2018) עמ' 243)

מבחן לדוגמה במדריך למורה כולל גם שאלות ומטלות המתייחסות לסיפור על דלאל אלמוגרבי כפי שמובא בספר הלימוד לכתה זו:

"שאלה שלישית: נקרא את הטקסט שלהלן ואז נשיב על מה שבא אחריו:

דלאל סגרה בידיה על חופן מעפר מולדתה המדממת והריחה אותו באהבה עזה. אח"כ המתינה לרגע המכריע ואז חסמו היא וקבוצתה את דרכו של אחד האוטובוסים שמגמת פניו לחיפה. דלאל עלתה עליו

בראש מורם ואמרה כשהיא דוברת אל אלה שהיו בו: 'אנו איננו רוצים להרוג אתכם. אנו לוקחים אתכם כבני ערובה בלבד'.

1. מה פירוש:

סגרה על ..... באהבה עזה .....

2. נמלא את החללים הריקים בתשובות המתאימות:

-דלאל אלמוגרבי נולדה ב.....

-שם הקבוצה שעליה פיקדה הוא קבוצת .....

-דלאל חסמה את דרכו של אחד האוטובוסים שמגמת פניו ל.....

-הפעולה הסתיימה בנפילתם כמרטירים של דלאל ו..... מבין חבריה הגיבורים.

3. נבהיר את יפי התיאור בביטוי 'חייכו אליהם פרדסי התפוזים'.

4. דלאל אמרה: 'אנו איננו רוצים להרוג אתכם'. מהי המטרה האמיתית של חטיפת בני הערובה?

5. יש לאשה הפלסטינית תפקיד בהתנגדות לכובש. נבהיר זאת.

6. מהי משמעות הביטוי 'מציפורני השבי'?"

السؤال الثالث: نقرأ النَّصَّ الآتي ثم نجيب عما يليه:

.. أطبقت دلال يديها على حفنة من تراب وطنها الدّامي، واشتمتها بشغف، ثم انتظرت اللّحظة الحاسمة، فاعترضت هي ومجموعتها إحدى الحافلات المتّجهة إلى حيفا، صعدت إليها دلال بشموخ، وقالت مخاطبة من فيها: " نحن لا نريد قتلکم، نحن نحتجزکم رهائن فقط ..."

1- ما معنى كلّ من:

أطبقت: ....., بشغف: .....

2- نملاً الفراغات بالإجابات المناسبة:

- ولدت دلال المغربي في .....
- اسم المجموعة التي قادتھا دلال مجموعة .....
- اعترضت دلال أحد الحافلات المتّجهة إلى .....
- انتهت العملية باستشهاد دلال و ..... من رفاقها الأبطال.

3- نوضح جمال التّصوير في عبارة (تبسّمت لهم بيارات البرتقال).

4- قالت دلال: (نحن لا نريد قتلکم...) ما الهدف الحقيقي من وراء اختطاف الرهائن؟

5- للمرأة الفلسطينية دور في مقاومة المحتلّ، نوضّح كيف يكون ذلك.

6- ما دلالة عبارة (من برائن الأس)؟

(מדריך למורה, השפה הערבית, כתה ה' (2018) עמ' 186)

בכיתות הגבוהות יותר מוכנסת דלאל אלמוגרבי למסגרת כללית יותר של המאבק בקולוניאליזם ובכיבוש בתחום לימודי ההיסטוריה:

"לאשה הערביה היה תפקיד בולט בהתנגדות לקולוניאליזם, שכן היא לא היססה להצטרף לבסיסי המהפכנים ומרכזי האימון. כמו-כן היא פיקדה על פעולות פיזיות נגד הכיבוש ועמדה בלב רשימות המרטריות והפצועים, כמו ג'מילה בוחירד האלג'רית אשר התנגדה לקולוניאליזם הצרפתי באלג'יריה ודלאל אלמוגרבי שפיקדה על פעולת דיר יאסין הפיזאית ב[אזור ה]חוף הפלסטיני בשנת 1978 ושהסתיימה בהרג יותר משלושים חיילים ציונים, ונשים רבות אחרות אשר נשאו את נס ההתנגדות בפני הקולוניאליזם."

كان للمرأة العربية دور بارز في مقاومة الاستعمار، فلم تتوان عن الالتحاق بقواعد الثوار ومراكز التدريب، كما قادت العمليات الفدائية ضد الاحتلال، فتصدّرت قوائم الشهداء والجرحى والأسرى، مثل جميلة بوحيرد الجزائرية التي قاومت الاستعمار الفرنسي في الجزائر، ودلال المغربي التي قادت عملية دير ياسين الفدائية على الساحل الفلسطيني عام ١٩٧٨م، وأسفرت عن مقتل ما يزيد عن ثلاثين جندياً صهيونياً، وغيرهما العديد من النساء اللواتي حملن شعار المقاومة والتحرر في وجه الاستعمار.

(לימודי חברה, כתה ט', חלק א' (2019) עמ' 51)

במסגרת חומר העשרה לכתה ט' ניתנות שאלות ותשובות להעמקה נוספת. בין השאלות: "נדון בתפקיד האשה הערביה בהתנגדות לקולוניאליזם" התשובה ארוכה למדי וכאן ניתן חלק ממנה המתאר את פעילות הנשים במאבק הפלסטיני מאז המנדט הבריטי. להלן הקטע הרלבנטי מתוך האמור כאן, המתייחס גם לטרוריסטית הפלסטינית לילא ח'אלד. ההתייחסות לדלאל אלמוגרבי מסומנת בקו במקור ובתרגום:

"...לאחר תבוסת 1967 יצאה האשה הפלסטינית מתחום האגודות [החברתיות] אל תחום המאבק הלאומי והחלה להצטרף אל הפעילות המזויינת והתנועות הפיזאיות ולתכנן אותן, כמו לילא ח'אלד, שהיא המוח המתכנן של חטיפת מטוס ציוני השייך לחברת אל על הציונית כדי ללחוץ על הכיבוש לשחרר את השבויים הפלסטינים ולהסב את מבטי העולם אל הבעיה הפלסטינית, והמרטרית דלאל אלמוגרבי, מפקדת הקבוצה הפיזאית אשר ביצעה את פעולת דיר יאסין ב[אזור ה]חוף הפלסטיני הכבוש..."

في الفترة ما بين عامي ١٩٣٩-١٩٤٧م كان للمرأة الفلسطينية الدور المهم في الحياة السياسية والعسكرية من خلال مشاركتها في الأحداث التي دارت بين العرب واليهود بعد صدور قرار تقسيم فلسطين، حيث كانت المرأة الفلسطينية حلقة الوصل بين الثوار الفلسطينيين، وفي هذه الفترة ظهرت مجموعة من الجمعيات والاتحادات النسوية في فلسطين، وقد كانت المرأة الفلسطينية عضواً بارزاً فيها، وبعد نكسة فلسطين عام ١٩٦٧م خرجت المرأة الفلسطينية من دائرة الجمعيات إلى دائرة النضال الوطني، وبدأت تنضم إلى العمل المسلح والحركات الفدائية والتخطيط لها مثل ليلى خالد وهي العقل المدبر لاختطاف طائرة صهيونية تابعة لشركة العال الصهيونية من أجل الضغط على الاحتلال بالإفراج عن الأسرى الفلسطينيين ولفت أنظار العالم إلى القضية الفلسطينية، والشهيدة دلال المغربي قائدة المجموعة الفدائية التي نفذت عملية دير ياسين في الساحل الفلسطيني المحتل، وهناك العديد من المناضلات الفلسطينيات اللواتي ضربن المثل وكن قدوة في النضال من أجل تحرير فلسطين على مر التاريخ الفلسطيني، إضافة إلى ظهور كاتبات من الدول العربية واللواتي كتبن ضد سياسة الاستعمار، كنازك الملايكة ومي زيادة وفدوى طوقان، واللواتي كان لكتابتهن أثر في نمو الوعي الوطني العربي.

(מדריך למורה, לימודי חברה, כתה ט' (2018) עמ' 93)

בהקשר זה, בין מטרות השיעור על צורות ההתנגדות לקולוניאליזם (מסומנת במסגרת שחורה):

"[על התלמיד] לכתוב דו"ח על הלוחמת הפלסטינית דלאל אלמוגרבי."

الدرس الثاني: أشكال مقاومة الاستعمار

مستويات الأهداف					
تكرار	استدلال	تكرار	تطبيق	تكرار	معرفة
١	أن يفسر المقاومة غاية ووسيلة.	١	أن يعين الجوائز على خريطة الوطن العربي.	٣	أن يعرف المقاومة
٢	أن يستنتج موقف الجمعية العامة من المقاومة المسلحة.	١	أن يصنف أشكال المقاومة السلمية من خلال خريطة مفاهيمية.		
١	أن يناقش مدى انسجام قرار الجمعية العامة مع استمرار الاحتلال الصهيوني لفلسطين.	١	أن يعطي أمثلة على نساء عربيات شاركن في مقاومة الاستعمار الفلسطيني.	١	أن يعرف الحرية
٢	أن يستنتج آثار المقاومة الفلسطينية على الاحتلال الصهيوني	١	أن يكتب تقريراً عن المناضلة الفلسطينية دلال المغربي.	١	أن يعرف الشرائع السماوية.
١	أن يفسر سبب تسمية المقاومة السلمية بالمقاومة المدنية أو الشعبية.	١	أن يعين الساحل الفلسطيني على خريطة فلسطين الطبيعية	١	أن يعرف المواثيق الدولية.
١	أن يناقش موقف الجمعية العامة من الكفاح المسلح.	١	أن يعطي أمثلة على المقاومة الفلسطينية المسلحة.	١	أن يبين الهدف من المقاومة.
١	أن يناقش أشكال المقاومة الفلسطينية التي وردت في نص القيادة الوطنية الموحدة رقم ١٩ لعام ١٩٨٨ م.	٢	أن يعطي أمثلة على مقاومة مسلحة عربية.	٢	أن يذكر أشكال المقاومة.
١	أن يستنتج دور منظمة التحرير الفلسطينية في المقاومة.	٢	أن يعطي أمثلة على مقاومة سلمية عربية.	٣	أن يعرف المقاومة المسلحة

(מדריך למורה, לימודי חברה, כתה ט' (2018) עמ' 48)

ועוד בעניין זה, תוך הזכרת טרוריסטיות פלסטיניות נוספות:

"יש לאשה הפלסטינית מעמד חשוב במשפחה, בחברה ובבעיה [הפלסטינית]. היא מחנכת הילדים, אם המרטירים והשבויים, אשת המרטיר והשבוי. היא עובדת לשם סיפוק צרכי המשפחה והיא נאבקת נגד הכיבוש. ואין אנו שוכחים את המרטירית דלאל אלמוגרבי, המרטירית מונתהא אלחוראני, הלוחמת לילא ח'אלד ורבות אחרות."

٤- للمرأة الفلسطينية مكانة هامة في الأسرة والمجتمع والقضية، فهي المربية للأطفال، وأم الشهداء والأسرى وزوج الشهيد والأسير، وهي العاملة لتبلي حاجات الأسرة، وهي مناضلة ضد الاحتلال، ولا يغيب عن بالنا الشهيدة دلال المغربي، والشهيدة منتهى الحوراني والمناضلة ليلي خالد، وغيرهن الكثيرات.

(מדריך למורה, השפה הערבית – המסלול האקדמי, כחה י' (2018) עמ' 251)

איזכור נוסף, עם תמונה אחרת, קרובה יותר למציאות, של דלאל אלמוגרבי:

"התוקפנות הציונית נגד לבנון בשנת 1978"

פעילות 1: נקרא ואח"כ נסיק מסקנות:

הארגון לשחרור פלסטין המשיך את פעולות ההתנגדות מתוך בסיסיו הצבאיים מהשטח הלבנוני. קבוצה בפיקודה של דלאל אלמוגרבי ביצעה את פעולת החוף שהתוקפנות הציונית השתמשה בה כאמתלה מצידה לפלוש לדרום לבנון בשנת 1978.

המטרה של הפלישה הציונית לדרום לבנון בשנת 1978.

العدوان الصهيوني على لبنان عام ١٩٧٨م:

نشاط (١): نقرأ، ثم نستنتج:

واصلت منظمة التحرير عمليات المقاومة، انطلاقاً من قواعدها العسكرية من الأراضي اللبنانية، فنفذت مجموعة بقيادة دلال المغربي عملية الساحل التي اتخذت منها العدوان الصهيوني ذريعة له لاجتياح جنوب لبنان عام ١٩٧٨م.

– الهدف من الاجتياح الصهيوني لجنوب لبنان عام ١٩٧٨م.

(גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין, כחה י', חלק ב' (2017) עמ' 67)

פרטים נוספים על דלאל אלמוגרבי מובאים במה שמכונה "חומר העשרה" לכתה ט' וממנו מתברר כי היתה תלמידה בבתי"ס של אונר"א בבירות:

"דלאל אלמוגרבי: צעירה פלסטינית שנולדה בשנת 1958 במחנה הפליטים צברא הקרוב לבירות לאם לבנונית ואב פלסטיני שבא ללבנון כפליט בעקבות הנכבה בשנת 1948. היא למדה את לימודי ביה"ס היסודי בביה"ס 'יעבד' ואת לימודי ביה"ס המכין בביה"ס 'חיפה' ושני בתי"ס שייכים לסוכנות הסעד לפליטים הפלסטינים בבירות. היא השתתפה בפעולה צבאית נגד הכיבוש הציוני ב-14.3.1978 יחד עם קבוצת דיר יאסין וחטפה אוטובוס שהיה בדרכו מחיפה לתל אביב. היא נפלה כמרטירית באותה פעולה.

- דלאל המגריבי: فتاة فلسطينية ولدت عام ١٩٥٨م، في مخيم اللاجئين صبرا القريب من بيروت من أم لبنانية وأب فلسطيني لجأ إلى لبنان في أعقاب النكبة عام ١٩٤٨م، تلقت دراستها الابتدائية في مدرسة يعبد، ودرست الإعدادية في مدرسة حيفا، وكلتا المدرستين تابعة لوكالة غوث اللاجئين الفلسطينيين في بيروت، وشاركت في عملية عسكرية ضد الاحتلال الصهيوني في ١٤/٣/١٩٧٨م مع مجموعة دير ياسين، وقامت باختطاف حافلة كانت متوجهة من حيفا إلى تل أبيب، واستشهدت في تلك العملية.

(מדריך למורה, לימודי חברה, כתיב ט' (2018) עמ' 133)

חומר העשרה נוסף מכתה גבוהה יותר, זהה לקודם, מלבד תוספת שם הפעולה שלגביו מופיעה שאלה במקום אחר בספר:

"דלאל אלמוגריבי: (1958 – 1978) צעירה פלסטינית שנולדה בשנת 1958 במחנה הפליטים צברא הקרוב לביירות לאם לבנונית ואב פלסטיני שבא ללבנון כפליט בעקבות הנכבה של שנת 1948. היא למדה את לימודי ביה"ס היסודי בביה"ס 'יעבד' ולמדה את לימודי ביה"ס המכין בביה"ס 'חיפה'. שני בתי"ס שייכים לסוכנות הסעד לפליטים הפלסטינים בביירות. היא השתתפה בפעולה צבאית בשנת 1978 יחד עם קבוצת דיר יאסין וחטפה אוטובוס ציוני. נפלה כמרטירית באותה פעולה אשר נודעה בשם 'פעולת החוף'."

• דלאל המגריבי: (١٩٥٨-١٩٧٨م) فتاة فلسطينية وُلدت عام ١٩٥٨م في مخيم اللاجئين صبرا القريب من بيروت، من أم لبنانية وأب فلسطيني، لجأ إلى لبنان في أعقاب النكبة عام ١٩٤٨م، تلقت دراستها الابتدائية في مدرسة يعبد، ودرست الإعدادية في مدرسة حيفا، وكلتا المدرستين تابعة لوكالة غوث اللاجئين الفلسطينيين في بيروت، شاركت في عملية عسكرية عام ١٩٧٨م مع مجموعة دير ياسين، وقامت باختطاف حافلة صهيونية، واستشهدت في تلك العملية التي عُرفت بـ (عملية الساحل).

(מדריך למורה, גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין, כתיב י' (2018) עמ' 234)

השאלה במבחן לדוגמה:

"9. מהו שם הפעולה שביצעה המרטירית דלאל אלמוגריבי בשנת 1978?

א. שלום הגליל ב. הכוכב הזוהר ג. ורדאן ד. פעולת החוף"

9- ما اسم العملية التي نفذتها الاستشهادية دلال المغربي عام ١٩٧٨م؟

أ- سلامة الجليل. ب- النجم الساطع. ج- فردان. د- عملية الساحل.

(מדריך למורה, גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין, כתיב י' (2018) עמ' 221)

אלמנט חשוב באינדוקטרינציה לגבי דלאל אלמוגרבי הוא העלאתה ממעמד של לוחמת ומפקדת לרמה של מנהיגה פלסטינית מהשורה הראשונה. בין תרגילי לשון במדריך למורה בכתה ה' מופיע גם התרגיל שלהלן. על התלמיד לסמן ב-V אם נכון וב-X אם לא נכון. יש להניח שכאן אמור לסמן כ"נכון":

"ד. יאסר ערפאת, עיז אלדין אלקסאם ודלאל אלמוגרבי – כולם גיבורים פלסטינים. ( )"

ד- ياسر عرفات وعز الدين القسام ودلال المغربي كلهم أبطال فلسطينيون. ( )

(מדריך למורה, השפה הערבית, כתה ה' (2018) עמ' 170)

במלים אחרות, דלאל אלמוגרבי, מפקדת פעולת הטרור בכביש החוף הישראלי שבה נחטף אוטובוס אזרחי ונרצחו מעל 30 אזרחים בלתי חמושים, מוזכרת בנשימה אחת עם המנהיג הפלסטיני המרכזי בדורנו – יאסר ערפאת ועם שיח' עיז אלדין אלקסאם הנחשב למקור ההשראה לתנועת חמאס.

אבל היא אף מועלית לרמה גבוהה יותר. הקטע שלהלן, בכותרת "הידד לגיבורים" והמופיע בספר הלימוד לכתה ה' בסמסטר א', מספר בשבחם של גיבורים ערבים ומוסלמים לאורך ההיסטוריה ובהם שלושה פלסטינים. דלאל מופיעה גם שם (שמה מסומן בקו תחתי אדום):

"מי מאיתנו ישכח את ח'אלד בן אלווליד [המצביא המוסלמי הראשי נגד הביזנטים], אום עמארה נוסביה בת כעב האנצארית [נלחמה לצד מוחמד נגד בני קורייש], ח'וולה בת אלאזוור [השתתפה בכיבוש המוסלמי של א"י], טארק בן זיאד [כובש ספרד], צלאח אלדין אלאיובי [משחרר ירושלים מהצלבנים], קוטוז [מנצח המונגולים בקרב עין חרוד], עומר אלמוח'תאר [מנהיג הלוחמה באיטלקים בלוב], עיז אלדין אלקסאם, דלאל אלמוגרבי, יאסר ערפאת, ואחרים זולתם מביין הירחים האלה אשר אינם נעלמים ואשר מאירים בחשכת לילותינו האפלים? את כל אלה אימצה אל ליבה מולדתנו הגדולה בעבר ובהווה, החל מפלסטין, דרך מצרים ולוב ועד לספרד.

גיבורים אלה הם עטרת אומתם. הם כותרת תהילתה, הם הטובים בין אלה שהתאמצו והטובים בין אלה שנתנו. הם נשאו את נפשותיהם על כפות ידיהם והטילו אותן אל הסכנות. לא תש כוח רצונם, לא רפו ידיהם, והם לא הושפלו. חלקם נפלו כמרטירים וחלקם מתו תוך קיום ההתחייבות כגיבורים גאים.

ההקרבות והגבורות שעשו לא היו למטרות אישיות. הם לא השאירו אחריהם עושר ולא קרקעות. אלה נעשו למען דתם, עמיהם ומולדותיהם. לכן הם ראויים להיות גיבורים שאותם מנציחה ההיסטוריה ושזכרם יישאר כבושם המדיף את ניחוחו. הידד להם והלאה הפחדנים!"

مَنْ مَنَّا يَنْسِي خَالِدَ بْنِ الْوَلِيدِ، وَأُمَّ عُمَارَةَ نُسَيْبَةَ بِنْتَ كَعْبِ
 الْأَنْصَارِيَّةِ، وَخَوْلَةَ بِنْتَ الْأَزْوَجِ، وَطَارِقَ بْنَ زِيَادٍ، وَصَلَّاحَ الدِّينِ
 الْأَيْبِيِّ، وَقُطْرُزَ، وَعُمَرَ الْمُخْتَارَ، وَعِزَّ الدِّينِ الْقَسَّامَ، وَدَلَالَ
 الْمَغْرِبِيِّ، وَيَاسِرَ عَرَفَاتَ، وَغَيْرَهُمْ مِنْ هَذِهِ الْأَقْمَارِ الَّتِي لَا تَغِيبُ،
 وَالَّتِي تُضِيءُ الْعَتَمَةَ فِي لَيَالِنَا الْحَالِكَةِ؟ هَؤُلَاءِ جَمِيعاً احْتَضَنَهُمْ
 وَطَنُنَا الْكَبِيرُ قَدِيماً وَحَدِيثاً مِنْ فِلَسْطِينَ إِلَى مِصْرَ وَلِبْنِيَا، وَصُوباً
 إِلَى الْأَنْدَلُسِ.

هَؤُلَاءِ الْأَبْطَالُ تَاجُ أُمَّتِهِمْ، وَهُمْ عُنْوَانُ مَجْدِهَا، وَهُمْ خَيْرٌ مَنْ
 جَادَ، وَخَيْرٌ مَنْ أُعْطِيَ؛ حَمَلُوا أَرْوَاحَهُمْ عَلَى رَاحَاتِهِمْ، وَالْقَوَا بِهَا
 فِي الْمَخَاطِرِ، مَا خَارَتْ لَهُمْ عَزِيمَةٌ، وَمَا ضَعُفُوا، وَمَا اسْتَكَانُوا،
 مِنْهُمْ مَنْ قَضَى شَهِيداً، وَمِنْهُمْ مَنْ مَاتَ عَلَى الْعَهْدِ بَطَلاً أَبِيّاً.
 وَهَذِهِ التُّضْحِيَّاتُ وَالْبَطُولَاتُ الَّتِي قَدَّمُوا لَمْ تَكُنْ لِمَارَبِ
 شَخْصِيَّةٍ، فَمَا تَرَكَوּا وَرَاءَهُمْ ثَرْوَةً، وَلَا عَقَاراً، بَلْ كَانَتْ فِي
 سَبِيلِ دِينِهِمْ وَشُعُوبِهِمْ وَأَوْطَانِهِمْ؛ لِيَا اسْتَحَقُّوا أَنْ يَكُونُوا أَبْطَالاً،
 يُحَلِّدُهُمُ التَّارِيخُ، وَأَنْ يَظَلَّ ذِكْرُهُمْ مِسْكَاً فَوَاحِئاً، فَمَرَّحَى لَهُمْ،
 وَأَفَّ لِلْجُنَبَاءِ!

(השפה הערבית, כחה ה', חלק א' (2019) עמ' 15)

בין השאלות הנלוות לטקסט זה:

2. נציין את שמותיהם של שני גיבורים פלסטינים שנזכרו בטקסט.

② نُسَمِّي بَطْلَانِ فِلَسْطِينِيِّينَ وَرَدَ ذِكْرُهُمَا فِي النَّصِّ.

(השפה הערבית, כחה ה', חלק א' (2019) עמ' 16)

התשובה נמצאת במדריך למורה לכתה זו:

2. יאסר ערפאת, דלאל אלמוגרב.

2- יאסר ערפאת, דלאל המגרי

(מדריך למורה, השפה הערבית, כחה ה' (2018) עמ' 191)

כלומר, דלאל אלמוגרבי מובאת בתשובה לצד יאסר ערפאת בעוד שעזי אלדין אלקסאם מושמט! במלים אחרות, דלאל אלמוגרבי מועלית לדרגת גיבורת-על פלסטינית לצד יאסר ערפאת על-חשבון מעמדו של עזי אל-דין אלקסאם, כנראה במסגרת המאבק האידיאולוגי בין הרש"פ וחמאס.

ובמטלה שלהלן מופיעה דלאל אלמוגרבי לצד יאסר ערפאת ואחמד שוקייירי – יו"ר אש"ף הראשון:

"כתוב לא יותר משתי שורות על האישים שלהלן (3 נקודות)".

ב- أكتب عن الشخصيات الآتية بما لا يزيد عن سطرين: (٣ علامات)

(מדריך למורה, גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין, כהה י' (2018) עמ' 220)

דלאל אלמוגרבי מושווית לנשים בולטות בהיסטוריה הערבית והמוסלמית:

8. מבין הדוגמאות של נשים אשר עמדו בפני האויב: ח'ולה בת אלאזור [המאה ה-7], נוסובה אלמאזניה [המאה ה-7], דלאל אלמוגרבי. (על התלמידים לתת [גם] ברירות אחרות)"

8- من نماذج النساء اللواتي واجهن العدو: خولة بنت الأزور، نسيبة المازنية، دلال المغربي. (يعطي الطلبة خيارات أخرى)

(מדריך למורה, השפה הערבית, כהה ז' (2018) עמ' 219)

4. ניתן דוגמאות מההיסטוריה של נשים שהיה להם חותם ברור בחיים."

٤- نُقَدِّمُ أَمْثِلَةً مِنَ التَّارِيخِ لِنِسَاءٍ كَانَتْ لَهُنَّ بَصْمَةٌ وَاضِحَةٌ فِي الْحَيَاةِ.

(השפה הערבית, כהה ח', חלק א' (2019) עמ' 97)

והתשובה:

"4. הגברת עאישה אם המאמינים [אשת נביא האסלאם מוחמד ומקור חשוב למסורות עליו], ג'מילה בוחירד [חברת מחתרת הפ.ל.ן. באלג'יריה נגד השלטון הצרפתי, נעצרה, עונתה ונידונה למוות אך שוחררה לבסוף], דלאל אלמוגרבי."

٤- السيدة عائشة أم المؤمنين، جميلة بوحيرد، دلال المغربي ...

(מדריך למורה, השפה הערבית, כחה ח' (2018) עמ' 207)

ולבסוף, עפ"י ספר היסטוריה לכתה י"א, מסמלת דלאל אלמוגרבי ופעולתה שלב בהיסטוריה הלאומית הפלסטינית. תמונתה מופיעה בין תמונות המתארות את התפתחות מה שמכונה "ההתנגדות הפלסטינית" לצד הכיתוב שלהלן:

"פעילות 4ב': נתבונן, נסיק מסקנות ואח"כ נשיב:

-נתאר את מה שאנו רואים בתמונות.

-נסיק לגבי השלבים שדרכם עברה ההתנגדות הפלסטינית מאז שנת 1948 ועד להשגת החברות של פלסטין באו"ם בשנת 2012."

نشاط (٤/ ب): تلاحظ، ونستنتج، ثم نجيب:

تَصِفُ ما نشاهد في الصور.

نستنتج المراحل التي مرّت بها المقاومة الفلسطينية منذ عام ١٩٤٨م، حتى الحصول على عضوية فلسطين في الأمم المتحدة عام ٢٠١٢م.

(לימודי היסטוריה, כחה י"א, חלק ב' (2017) עמ' 53)

הטרוריסטית דלאל אלמוגרבי "מככבת", אם כן, בתוכנית הלימודים הפלסטינית, שנהוגה גם בבתי"ס של אונר"א ללא יוצא מן הכלל, כגיבורת-על פלסטינית, שווה בערכה ליאסר ערפאת ולרעייתו של נביא האסלאם עאישה, עולה במעמדה על עיז אלדין אלקסאם ומסמלת שלב בדרך ההתפתחות של הפעילות הלאומית הפלסטינית. חייה וסיפור פעולת הטרור שעליה פיקדה מובאים בפרטי פרטים, כולל עובדת היותה תלמידת אונר"א. את החומר שלמדה שם הטיבה, כנראה, ליישם ובכך היא מוצגת כדמות מופת לתלמידים פלסטינים בכלל ולצאצאי הפליטים שבבתי"ס של אונר"א בפרט. זהו חינוך לטרור במלוא מובן המלה ועל כל המעורבים במישור הבינ"ל באישור פעילות אונר"א ומימונה לתת על כך את הדעת.